

„DEUTSCHUNGAR“

A „DEUTSCHUNGAR“ elnevezés valamikor történelmi fogalom volt. Újabban egyesek azon vannak, hogy ezt a kifejezést hiányosnak, sőt helytelennek állítsák be. Azt mondják, hogy ellentmondást tartalmaz, mert vagy német valaki, vagy magyar; mindkettő egyszerre senki sem lehet. Ebből az ellenvetésből első pillanatra kitűnik, hogy politikai természetű. Politikai megokolással akarják elvitatni a „Deutschungar“ kifejezés helyességét. Ez az eljárás egymagában elég ahhoz, hogy a „Deutschungar“ történelmi fogalom elleni ellenvetést óvatossággal fogadjuk. Bleyer Jakab, aki szakember volt ezen a téren, évekkel ezelőtt megalapította a „Deutsch-Ungarische Heimatblätter“ című folyóiratot. E folyóiratnak, amely már a címében viselte a „Deutschungar“ kifejezést, az volt a feladata, hogy a magyar és német szellemiség egymásközi kölcsönös vonatkozását minden megjelenési formájában tudományosan feldolgozza. A folyóiratban aztán (III. 2.) Pukánszky Béla „Deutschungar“ címen irodalomtörténeti tanulmányt adott ki, amelyben a „Deutschungar“ kifejezés régi begyökereztségére és helyességére bőszeges történelmi bizonyítékokat szolgáltat. Kimutatja, hogy a „Deutschungar“ kifejezés nemcsak hogy nem a legújabb időben és nem önkényesen készült, hanem hogy ez az elnevezés szervesen képződött történelmi és nyelvi alkotás és mint ilyen jogosult és helyes.

A „Deutschungar“ nevet először Frölich Dávid (1600—1648), a híres késmárki matematikus könyvecskéjében, a magyarországi németiségről szóló első monográfiában, „Der uralte deutsch-ungarische Zipserische und Siebenbürgische Landsmann“ (1641) találjuk. Ezóta a „Deutschungar“ a német irodalomban és tudományban véglegesen meghonosodott. Az Allgemeiner Deutscher Schulverein legtöbb munkája, amely a magyarországi németiséggel foglalkozott és nem éppen magyarbarát szellemű volt, a magyarországi németekre legtöbbször a „Deutschungar“ gyűjtőfogalmat alkalmazta. Orendi-Homenau Viktor 1890-ben Temesváron megalapítja a „Deutschungarischer Volksfreund“ című hetilapot és az 1907-ben Bécsben alapított „Verein zur Erhaltung des Deutschtums in Ungarn“ negyedévenként megjelenő közlönyei címe alá a „Deutschungar“ szót írta. Az egyesületnek egyik alapító tagja volt Müller-Guttenbrunn Adám, az ismert sváb regényíró, aki a különben nemrég Magyarországon betiltott „Deutsche Sorgen in Ungarn“ című könyvében szintén a „Deutschungar“ kifejezést használja. Még a „Die Geschichte unseres Volkes, Bilder aus Vergangenheit und Gegenwart der Deutschen in Rumänien“ című magyarelles szelleműmunkában is a „Deutschungar“-ról van szó. Az újvidéki „Deutsches Volksblatt“, amelyet évekkel ezelőtt tiltottak ki az országból, a Semmelweis-filmmel kapcsolatban Semmelweist állandóan nemcsak „Deutschungar“nak, hanem a „Deutschungar“-ok legnagyobbikának mondja. Bleyer cikkeiben és tanulmányaiban, amelyek a német napisajtóban és tudományos folyóiratokban megjelentek, a magyarországi németiséggel kapcsolatban mindig a „Deutschungar“ kifejezést használta.

A világháború alatt és az összeomlás után a németiség minden államban nemzeti és népi öntudatra ébredt. Magyarországon is. De a „Deutschungar“ fogalom tartalmát nem érintette ez az ébredés. Csak külsőleg szűkült a „Deutschungar“ kifejezés fogalma, mert — mint Pukánszky helyesen megjegyzi — ma csak a Csonka-Magyarországon élő németiséget foglalja magában, amely ma már egyedüli hordozója a német-magyar történelmi gondolatnak.

E felfogás ellenzői azt mondhatják, hogy ez mind csak szürke elmélet minden tényleges tartalom nélkül, amelyet néhány szobatudós eszelt ki és alkotott meg, aki magányában semmi tudomást nem vett az életről és kinek semmi vonatkozása nem volt a néplélekhez. Aki továbbá ezt a kifejezést olyan apriorisztikus és politikai céllal készítette, amely az államiságot a nyelviség és népiség fölé helyezi. Ezekkel és hasonló ellenvetésekkel szemben az élet, a nép szellemében és lelkében visszatükröződő élet a „Deutschungar“ kifejezés helyességét erősíti meg.

Két egyesültállamokbeli folyóirat fekszik előttünk: a „Heimatbote“ és az „Eintracht“. Mindkettőt kizárólag a régi Osztrák-Magyar Monarchia német kivándoroltjai számára írják. Hírszolgálat a régi haza, a Bánság, a Bácska, Tolna megye és a Burgenland területére terjed ki. Az Osztrák-Magyar Monarchiából bevándorolt németek egyesületi élete kizárólag a régi hazához való társadalmi, népi, hazai és erkölcsi kapcsolatok tekintetbevételével épült ki. Amit tehát ezek a kivándoroltak alkottak, az nem mesterseges, hanem természetes alkotás; nem parancsszóra készült, hanem önmagából lett és ennek folytán rajta a valóság, természetesség és eredetiség is első pillantásra felismerhető.

A két említett lap híreiből első pillantásra feltűnik, hogy a volt magyar királyság kivándoroltjainak legtöbb egyesülete már a címében is a „Deutschungar“ nevet viseli. A „Heimatbote“ utolsó számának abban a rovatában, amelyben a hetenkénti összejöveteleket közlik, többek között pl. a következő egyesületek hirdeteményeit találjuk: „Erster Eisenburger Deutsch-Ungarischer Verein“, „Erster Bácsbodroger Deutsch-Ungarischer Verein“, „Deutsch-Ungarischer Frauenverein“, „Deutsch-Ungarischer Altersheim-Vereinigung“, „Deutsch-Ungarischer Damenchor“, „Deutsch-Ungarischer Friedhofverein“, „St.-Josefs-Kirchhofverein der Deutsch-Ungarn“: mindannyi Chicagóban, továbbá „Brüderschaft der Deutsch-Ungarn in New-York“, „Deutsch-Ungarischer Selbstbildungsverein und Erster Deutsch-Ungarischer Verein in Cleveland“, „Deutsch-Ungarischer Gewerbeverein“, „Deutsch-Ungarischer Damenunterstützungsverein“ und „Deutsch-Ungarischer Arbeiter Männer- und Frauenchor“ (mind a három Cincinnatiban), „Deutsch-Ungarischer Männerchor in St. Louis“, „Deutsch-Ungarischer Dörferklub in Milwaukee“, „Deutsch-Ungarischer Frauen-Demokratenklub“, „Deutsch-Ungarischer Kranken- und Sterbekasse“ und „Deutsch-Ungarischer Demokratenklub in Baltimore“ és végül „Verein der Deutschungarn in Montreal“.

A Magyarországból az Egyesült Államokba kivándorolt németek szívükben nem csupán a régi otthon, hanem a magyar haza iránti szeretetüket és hűségüket is magukkal vitték. Az új államban, amelynek polgárai lettek, nemcsak régi otthonukhoz, hanem mint németek, azaz „Deutschungarn“, egykori magyar hazájukhoz is hűeknek vallották magukat. Ezt a hűséget és nyílt vallomást nem hatóság és nem rendőrség zsarolta ki tőlük. Ez a hűség a magyarországi németséggel 2—3 generáció óta veleszületett tulajdonság és ezért kiegészítő része a magyarországi németek többsége lelki alkatának, mely népiségében és magyar hazájában mindig olyan dualizmust látott, amilyen a lélek és a test között van. Ezt a dualizmust, amely a „Deutschungar“ elnevezésben találta meg rövid és jellemző kifejezését, a svábok Szt. István birodalmának minden részéből örökségként magukkal vitték az Egyesült Államokba.